
Dienst op zondag 5 januari 2025: 10.00 uur.
Doopsgezinde Gemeente Aalsmeer

Voorganger: Menno Hofman
Muzikale ondersteuning: Valeriya Zakopay
Lezer: Gerda Misset
Kerkenraadslid: Arida van Oudenallen

Thema: Wie zijn die koningen?

Welkom + mededelingen

Aansteken gemeentekaars

Openingslied: 477: 1 en 3

Bemoediging en groet

Zingen: vervolg 477: 4 en 5 moment van inkeer en delen

Drempelgebed

Lied: 314: helemaal

Lezing 1: Matteüs 2: 1 t/m 13 uit de Bijbel in Gewone Taal

Lied: 476: helemaal

Lezing 2: Exodus 1: 15 t/m 21 uit de Bijbel in Gewone Taal

Zingen: 283: 1, 2 en 3

Overweging

Zusters en broeders, de centrale vraag van vandaag is wie zijn die koningen? En dan zou je natuurlijk al snel kunnen denken aan die 3 koningen die op bezoek gingen bij Jezus. Het is morgen tenslotte Driekoningen. En omdat er morgen geen dienst is, is het logisch om daar vandaag bij stil te staan.

Nu staat er in de Bijbel wijze mannen en geen koningen. En om het nog erger te maken: er staat al helemaal geen aantal bij. Wat dat betreft is het net als met de vrucht in Genesis waarbij vrijwel altijd aan een appel wordt gedacht, terwijl dat er niet staat. Het staat er niet in. Dat getal 3 is erbij bedacht vanwege de 3 soorten geschenken. Goud, wierook en mirre. Als 1 wijze goud gaf, 1 wierook en 1 mirre, dan zou je inderdaad op 3 wijzen komen. Maar 1 cadeau hoeft niet van 1 persoon te komen. En zouden alle wijzen elk een eigen cadeau hebben gegeven, dan zou het best kunnen dat bijvoorbeeld meerdere wijzen goud

gaven. Dat is tegenwoordig bij kinderen vaak meestal zo. Bij ons kregen Rosa en Levi ook van meerdere kindjes lego. In onze tijd zou je bij meerdere dezelfde cadeaus al snel denken aan de optie tot ruilen. Maar het fijne van die dagen was dat zoiets als goud een ruilmiddel in zichzelf was. Dus er was geen bonnetje nodig.

En dan kun je denken wat flauw, want of het er nu 2, 3 of meer waren, wat maakt dat uit voor het verhaal? En daarbij is het verhaal historisch gezien toch al twijfelachtig, waardoor het dan gaat om een onbeduidend detail van een verzonnen verhaal.

En dan moet ik denken aan een aflevering van de Slimste Mens, alweer een hele tijd geleden, waarin de vraag was wie de koningen waren volgens de Bijbel. Waarbij als het goede antwoord werd gezien: Caspar, Balthasar en Melchior. Ik kijk graag naar de Slimste Mens, maar dat is natuurlijk klinkklare onzin! Als de vraag gaat over wat er in de Bijbel staat, moet het antwoord zijn dat er geen namen van deze wijzen of koningen werden genoemd. En omgekeerd als je als antwoord wilt hebben Caspar, Balthasar en Melchior, dan moet je dus een andere vraag stellen. Namelijk welke namen daar in de traditie bij bedacht zijn of iets dergelijks.

En soms gaat het dan om iets futiels, maar het principe van eerst kijken naar wat er staat en vervolgens pas conclusies trekken, is van wezenlijk belang. Zowel bij Bijbelverhalen als daarbuiten.

Want als je niet eerst gaat lezen wat er staat, dan wordt het al snel afhankelijk van de onderbuikgevoelens. En die zij soms verrassend goed hoor, maar kunnen er ook enorm naast zitten. Dat zien we buiten de Bijbel bij de ervaren vluchtelingencrisis, op basis waarvan er nu extreem streng asielbeleid wordt gemaakt. Terwijl de daadwerkelijke cijfers, waarbij eerlijk kan worden vergeleken met de cijfers van voorafgaande jaren, iets heel anders laten zien.

En zo las ik op 30 december op de NOS site over het onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau dat Nederlanders vaak het gevoel hebben dat we te veel het 'braafste jongetje van de klas zijn' wat betreft klimaat en stikstof. Ondertussen was 2024 weer een recordjaar wat betreft de warmte. En hoe zit het dan met onze stikstofuitstoot vergeleken met andere Europese landen? We staan daarin bovenaan met 46 kg per hectare, het Europese gemiddelde is 11kg per hectare. Dus dat gevoel van dat braafste jongetje van de klas, daar klopt helemaal niks van.

En ja, er waait het nodige stikstof ons land in. Een aanzienlijk deel van de problemen die we hier hebben, die komt van de stikstof van het buitenland. Maar daarover kunnen we toch echt niet klagen, want we exporteren veel meer stikstof.

Terug naar de Bijbel en dat gebrek aan informatie, over die wijzen. Wie weet is juist dat weglaten van hun namen wel degelijk van belang. Soms denken we in 1^e instantie dat bepaalde details van een verhaal er niet te doen, maar daar kunnen we ons in vergissen. Waarom zou dat dan van belang kunnen zijn? Omdat het niet om de wijzen gaat, maar om Jezus. Dat is namelijk de grote Koning van dit verhaal, als was Hij toen nog een baby. En het gaat niet zozeer over die wijzen. In tegenstelling tot wat je op basis van hun status zou verwachten, zijn ze niet belangrijk genoeg om bij naam genoemd te worden. Er is dus veel

wat we niet over hen weten.

Maar wat we wel weten van de wijzen uit dit verhaal is:

- Dat ze eerst de moeite namen om op reis te gaan en te zoeken naar deze grote Koning opzochten,
- Hem vervolgens eerderen
- En nadat ze een droom kregen waarin God hen opdroeg om niet naar Herodes terug te gaan, dat ze hieraan gehoor gaven.

En daarmee weten we over hen dat ze Jezus als belangrijker zagen dan zichzelf. En dat ze Gods boodschap serieus namen en opvolgden. En dan hebben we, na de wijzen en Jezus, nog maar 1 koning over in dit verhaal: Herodes.

Driekoningen wordt ook wel Epifanie genoemd, wat komt van verschijning of manifestatie. Waarbij men eerst alleen aan de doop van Jezus dacht in de christelijke context. Maar ook in het bezoek van deze wijzen wordt het nodige duidelijk over Jezus, een baby waarvoor de wijzen knielen om hun respect te tonen. Maar ook een baby die Herodes dood wilde hebben. Het is een openbaring, waarbij duidelijk wordt wie Jezus is. Want beide type reacties zien we verder in het verhaal rondom Jezus terugkeren: de nodige mensen willen Hem aanbidden en de nodige mensen willen van Hem af.

Maar in dit verhaal wordt ook duidelijk wie Herodes was. Tenminste, in die van deze verhalen. Want ook hierbij kun je je afvragen hoe dit historisch gezien zat. Van de kindermoord, die als doel had om Jezus ook te doden, is geen enkel historisch bewijs gevonden. Flavius Josephus schreef uitgebreid over de misdaden van Herodes, maar hij vermeldde deze kindermoord niet.

Maar goed, de Herodes uit het verhaal was een brute dictator, die ook doodsbang was. Want hij zag de pasgeboren Jezus als een bedreiging. Aan de ene kant lijkt dat bezopen, maar een dergelijke paranoia zien we wel vaker bij dictators. Zoals Stalin, die allerlei mensen liet vermoorden uit paranoia, ook mede communisten. Hun hele heerschappij berust op angst en daar kunnen ze dan ook zelf last van krijgen.

Terug naar Jezus: Jezus ontkomt hier aan een gruwelijke babymoord, die uiteraard doet denken aan die andere babymoord. Namelijk die uit het grote Exodusverhaal.

Hier is het Farao die opdracht geeft tot de kindermoord. Gewoon 'Farao', geen naam erbij. Ook dat zou een teken kunnen zijn dat het niet om hem draait. En ook hier zou je dat op grond van zijn status eerder verwachten dan de naam van vroedvrouwen.

Maar de vroedvrouwen worden wel bij naam genoemd: Sifra en Pua. Sifra stamt wellicht af van een Egyptisch woord dat mooi/schoonheid betekent. En Pua is een Kanaänitische naam, die klein meisje betekent. En wat ze doen is zeker mooi en dat ze zeker vergeleken met Farao klein waren, dat weerhield hen er niet van om keihard tegen hem te liegen. Dit verhaal is ook belangrijk voor de christelijke ethiek: namelijk rondom de noodleugen. Dat je in bepaalde situaties mag liegen, moet liegen. Gods reactie is duidelijk in dit verhaal: Sifra en Pua worden beloond: ook zij krijgen kinderen. Het niet doden van de jongetjes, dat wordt in

dit verhaal eerbied hebben voor God genoemd.

En terecht, wat deze helden doen, met gevaar voor eigen leven weigeren om jongensbaby's te vermoorden, dat is een van de meest bewonderingswaardige manieren om eerbied te hebben voor God.

En natuurlijk wordt het verhaal van de Messias, dat van Jezus, met dit verhaal verbonden.

Het Exodusverhaal dat zo'n centrale plaats inneemt in het Joodse geloof.

Ook de vader van Jezus, Jozef krijgt een droom, zoals eerder ook die andere Jozef droomde.

En op basis van die droom gaat Jozef met Maria en baby Jezus naar Egypte. Zoals het volk ooit uit Egypte kwam, moest de Messias ook uit Egypte komen. Nee, dat hoefde niet historisch echt te zijn, maar in het verhaal moest dat gebeuren. En dat maakt dergelijke geloofsverhalen dan ook ingewikkeld als je er op een historische manier naar wilt kijken. Ze zijn niet om die redenen tot stand gekomen en generatie op generatie doorgegeven. Aan de andere kant zitten er soms wel duidelijke historische gegevens in, die blijken te kloppen. En is er veel dat niet bewezen kan worden, maar waarbij je ook niet kunt bewijzen dat het anders ging dan in de overgeleverde verhalen.

Maar waar het bij dergelijke verhalen echt om gaat, is dat ze ons helpen om beter te leven.

En daarvoor doet onze naam er niet toe, zelfs niet de tijd waarin wij leven.

Die is natuurlijk wel van belang als we de boodschap vertalen naar wat die voor ons specifiek te betekenen heeft, maar die blijft in essentie toch hetzelfde. Wat onze status ook is, wij zijn Jezus niet. Zoals de wijzen knielen voor Jezus om hun eerbied voor Hem te tonen, kunnen ook wij Jezus eerbied tonen. De belangrijkste manier om dat te doen, die laten de wijzen hier niet zien, maar Sifra en Pua wel: respect hebben voor het leven.

Maar de overeenkomst tussen wat de wijzen doen en wat Sifra en Pua doen, die is er ook. Namelijk erkennen dat er wat groters is dan henzelf.

En hetzelfde principe geldt ook voor ons Nederlanders. Nederland is niet het centrum van het universum. Er is meer dan alleen Nederland. Er zijn genoeg lastige afwegingen te maken rondom klimaat en stikstof, bijvoorbeeld.

Maar waarbij het in de geloofsverhalen vooral gaat over hoe dergelijke verhalen ons kunnen inspireren en niet zozeer om de historische feiten van lang geleden, gaat het beleidsbeslissingen van nu juist wel om de feiten. Want pas als je eerlijk naar de feiten kijkt, kun je verstandige beslissingen nemen. Verstandige beslissingen, die wel pijnlijk zijn. Want we kunnen niet ongestoord doorgaan. En een deel van de pijn komt nu juist door het lange weggijken. En dan zijn er wel verschillende wijzen, we weten ook daarbij niet hoeveel! Rondom stikstof o.a. inkrimpen veestapel, innovatie van veevoer, enzovoorts.

Maar zoals de wijzen uit het verhaal met concrete bijdragen kwamen, moeten ook deze bijdragen concreet zijn. Dus meetbare resultaten opleveren. En zoals goud, wierook en mirre kostbare bijdragen waren, kosten ook dit soort maatregelen geld. En nu zijn dit meer algemene problemen, ook voor een ieder van ons geldt dat we waakzaam moeten blijven

om niet zomaar naar onderbuikgevoelens te luisteren. Onderbuikgevoelens die ons kunnen doen wegstijgen of die ons juist onnodig bang kunnen maken.

Maar dat we ons willen laten inspireren, telkens weer, door de verhalen en zo te blijven zoeken naar wat voor geschenken wij aan de wereld in het klein en in het groot te bieden hebben.

Amen.

Muziek

Open Ruimte

Voorbeden, stil gebed, Onze Vader

Voorspel laatste lied en collecte

Zingen: 315: 2 en 3

Uitzending en zegen

Slotlied: vervolg: 315: 1

Het doven van de kaarsen

Welkom bij koffie/thee

Doopsgezinde Gemeente Aalsmeer - Zijdsstraat 55 - 1431 EB Aalsmeer - www.dgaalsmeer.nl-
info@dgaalsmeer.nl – [06 10 27 51 52](tel:0610275152)